

Yıl: 2, Sayı: 5, Aralık 2015, s. 273-284

INESJOURNAL
ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Nihal YILDIZ¹, Ayşe MENTİŞ TAŞ²

HAYAT BİLGİSİ 1, 2 VE 3. SINIF PROGRAMI İLE DERS KİTAPLARININ YER TEMELLİ EĞİTİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

GİRİŞ

Her çevrenin kendine özgü kaynaklarını ve imkanlarını öğrencilerin gelişimini sağlamak için kullanmak eğitim açısından önem taşımaktadır. Öğrencilerin içinde yaşadığı çevrede günlük hayatında gerçekleştirdiği faaliyetler, çevreyi tanımaya, çevrenin insanlar üzerindeki etkilerini anlamaya, çevreye nasıl uyum sağlayacağını kavramaya olanak sağlar. Öğrenci için zengin bir öğrenme ortamı oluşturur. Okulda öğrenilen bilgiler öğrencinin içinde yaşadığı çevre ile ilgili olduğu oranda önem ve değer kazanır (Köşker, 2012). Sınıf dışı eğitim, insanları anlamayı, nasıl iletişim kurulacağını öğrenmeyi ve aynı zamanda yüksek etkili maceracı eğitim gerektirir (Brown, 2008).

Öğrencinin içinde bulunduğu çevrenin eğitimde kullanılması esasına dayalı olarak geliştirilen Yer Temelli Eğitimin tarihi 18. yüzyıla dayanmakta olup okul dışı eğitim olarak tanımlanmaktadır. Coğrafi, sanatsal, edebi, bilimsel ve tarihsel yönleri olan bir eğitim anlayışı olup içerisinde yaşanan toplumun temel özelliklerinin sınıf ortamına taşınmasından dolayı bütün derslerde özellikle de sosyal bilgiler dersinde derse olan ilgiyi artırır, vatandaşlık sorumluluklarını geliştirir, başarıyı artırmada olumlu katkılar sağlar (Evans, Kılınç, 2013). Yer temelli eğitim; toplum odaklı eğitim, ekolojik eğitim ve bölgesel biyolojik eğitim olarak da adlandırılmaktadır. Yer temelli eğitimin en önemli özelliği öğrencilerin bilgili, deneyimli ve demokratik süreçlerde aktif katılımcı olmasını sağlamaktır (Woodhouse, Knapp, 2000).

Yer temelli eğitimin hedefleri tanımlanırken “aynı yemle üç kuş beslemek” olarak bütünleşik bir hedef tanımlanması yapılabilir. Bu tanımlama ile belirtilen amaçlar ise şu şekilde açıklanabilir:

Öğrenci Başarısı; yer temelli eğitim ile öğrencilerin kendi yerel çevrelerinin ve toplumlarının temsilcileri olarak katılımlarını, akademik başarılarını, kişisel etkinlik algılarını geliştirmelerinin yanında öğretmenlerin enerjilerini dinamik tutmalarını da sağlar.

1 Yrd. Doç Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, nihal_yildiz_83@hotmail.com

2 Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi

Sosyal Toplum ve Ekonomik Canlılık; yer temelli eğitim yaşam kalitesinin ve ekonomik canlılığın gelişmesine yardım etmek için okullarda ve toplumlarda kişisel seçimler, çevre örgütleri ile yöresel sosyallikler arasındaki güçlü bağı yaratır.

Ekolojik Bütünlük; yer temelli eğitim yoluyla öğrenciler, yerel çevre sorunları çözmek ve yerel çevre kalitesinin korunması için somut katkılarda bulunmaktadır (<http://www.promiseofplace.org>).

Köşker (2012), yer temelli öğretimin amaçlarını oluşturulan alt başlıklar dikkate alındığında değer odaklı bir yaklaşım olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla da yer temelli eğitimin değerlerin kazandırılıp geliştirilmesine katkı sağlayacağını belirtmektedir. Yer temelli öğretimin amaçları şunlardır:

1. Bilgi ve beceri kazanılması
2. Doğa ve toplum bilinci oluşturma
3. Yer bağlılığı oluşturma
4. Doğal, kültürel ve toplumsal sorumluluk bilinci.

Yer temelli eğitim akademik performans geliştirme, öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkinin artması, öğrenci motivasyonunun artması, devamsızlıkların azalması, davranış problemlerinde azalma ve toplumla vakit geçirme, sosyal etkileşimdeki başarının artışı, fiziksel ve zihinsel sağlık, eğlenerek öğrenme ve doğa hakkında daha geniş bilgilere sahip olma gibi yararlar sağlamaktadır. Okul, öğrenci, çalışanlar ve toplum arasında güçlenmiş bağlar sağlamaktadır (Fly, 2010). Yani yer temelli eğitim ile öğretilmek istenilenin kazanımların yanında öğrencinin gelişimine katkı sağlayacak başka kazanımlarda olacaktır.

Smith (2002) yer temelli eğitimin yeni bir olay olmadığını vurgulamış ve öğretmenlerin programın yaratıcıları olması gerekliliğinin önemini belirtmiştir. Yer temelli eğitim birçok araştırmacı tarafından ana başlıklar şeklinde öğelere ayrılmıştır. Her ne kadar araştırmacılar yer temelli eğitimi farklı başlıklara ayırsa da içeriklere bakıldığı zaman hepsi aynı noktalarda birleşmektedir. Öğretmenlere ve topluma rehber olacak şekilde yer temelli eğitimi Sobel (2004) 5 alt boyuta ayırmıştır. Sobel tarafından oluşturulan bu beş alt boyut yer temelli eğitim yaklaşımına göre şu şekilde sıralanarak tanımlanmaktadır:

Kültürel Çalışmalar: Sözlü tarih çalışmaları, müze gezileri kültürel unsurların öğretiminde kullanılabilir.

Doğa Çalışmaları: Doğa çalışmaları ile öğrenciler yaşadıkları yerin doğal özellikleri hakkında bilgi sahibi olurlar.

Problem Çözme Süreçleri: Öğrencilerin bilgi ve deneyimleri yoluyla yerel problemleri tespit etmeleri, tanımlamaları ve çözüm önerileri geliştirmeleri mümkün olmaktadır.

Girişimcilik Fırsatları: Toplumun ekonomik ve sosyal faaliyetlerine katılım sağlanmaktadır.

Toplumsal Çalışmalar: Toplumsal çalışmalar ile öğrencilerde toplumsal bağlılık ve toplumsal sorumluluk geliştirmekte; demokratik süreçleri anlama ve vatandaş olarak haklarını öğrenmeleri sağlanmaktadır.

Araştırmada, öğretmenlerle topluma rehberlik etmesi ile program ve etkinliklerle ilişkilendirilmesi açısından Sobel tarafından oluşturulan 5 alt boyuta göre, program ve etkinlikler yer temelli eğitimin öğeleri açısından incelenmiştir.

Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. Sınıf Programı İle Ders Kitaplarının Yer Temelli Eğitim Açısından Değerlendirilmesi

Amaç

Bu araştırmanın temel amacını ilkokul 1,2 ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi programını ve ders kitaplarını yer temelli eğitim yaklaşımının 5 alt boyutunun özelliklerine göre değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) İlkokul 1,2 ve 3. sınıf programında yer temelli eğitim yaklaşımının kültürel çalışmalar, doğa çalışmaları, problem çözme süreçleri, girişimcilik fırsatları, toplumsal çalışmalar alt boyutlarının özelliklerini yansıtan öğeler nelerdir?
- 2) İlkokul 1,2 ve 3. kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının kültürel çalışmalar alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlikler nelerdir?
- 3) İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli öğretim yaklaşımının doğa çalışmaları alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlikler nelerdir?
- 4) İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının problem çözme süreçleri alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlikler nelerdir?
- 5) İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının girişimcilik fırsatları alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlikler nelerdir?
- 6) İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının toplumsal çalışmalar alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlikler nelerdir?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf öğretim programı ve 2014-2015 eğitim-öğretim yılında okutulmakta olan Hayat Bilgisi 1. Sınıf Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Hayat Bilgisi 2. Sınıf Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı ile Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı (MEB Yayınları) oluşturmaktadır.

Veri Toplanması

Verilerin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olay ve olgular ile ilgili bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırma yöntemlerinde doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile de kullanılabilir. Doküman incelemesinin aşamaları ise şu şekildedir: dokümanlara ulaşma, özgünlük (orjinallik), kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanmadır (Yıldırım, Şimşek, 2006: 187-201). Bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan dokümanlar Hayat Bilgisi 1, 2. ve 3. sınıf öğretim programı internet ve bilgisayar kullanarak elde edilirken, Hayat Bilgisi 1. Sınıf Kitabı (1 ve 2. kitaplar, MEB Yayınları), Hayat Bilgisi 2. Sınıf Kitabı (1 ve 2. kitaplar, MEB Yayınları), Hayat Bilgisi 3. Sınıf Kitabı (1 ve 2. kitaplar, MEB Yayınları) ise basılı kitap şeklinde elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel araştırma tekniklerinden olan betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebilirken görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da düzenlenebilir (Yıldırım, Şimşek, 2006: 224). Bu çalışmada elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara (yer temelli eğitim yaklaşımının alt boyutları) göre düzenlenerek tablolaştırılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada kullanılan bütün dokümanlar incelenip elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

İlkokul 1,2 ve 3. sınıf programında yer temelli eğitim yaklaşımının kültürel çalışmalar, doğa çalışmaları, problem çözme süreçleri, girişimcilik fırsatları, toplumsal çalışmalar alt boyutlarının özelliklerini yansıtan öğelere ait bulgular şu şekildedir:

Tablo 1: İlkokul 1,2 ve 3. sınıf programında yer temelli eğitim yaklaşımının alt boyutlarının özelliklerini yansıtan öğeler

	Beceriler	Ara Disiplinler	Kişisel Nitelikler	Kavramlar
Kültürel Çalışmalar	<ul style="list-style-type: none"> Zamanı ve mekanı doğru algılama 		<ul style="list-style-type: none"> Kültürel değerleri koruma ve geliştirme 	<ul style="list-style-type: none"> Görgü Kuralları * Tarih * Yuva * Kılık Kıyafet * Değişim * Kültürel Değer * Müze
Doğa Çalışmaları	<ul style="list-style-type: none"> Çevre bilinci geliştirme ve çevredeki kaynakları etkili kullanma Doğal afetlerden korunma 	<ul style="list-style-type: none"> Afetten korunma ve güvenli yaşam 		<ul style="list-style-type: none"> * Doğal Afet * Çevre * Ortam * Bitki * Hayvan * Gezegen * Harita * Mevsim * Hava Durumu * Doğal Çevre * Doğa
Problem Çözme Süreçleri	<ul style="list-style-type: none"> * Problem Çözme 		<ul style="list-style-type: none"> Özgüven (Haksızlığa uğradığında bunu sorgulama) Bariş (Sorunları fark etme, Çözüm yolları fark etme) 	<ul style="list-style-type: none"> * Sorun * Çözüm * Neden-Sonuç
Girişimcilik Fırsatları	<ul style="list-style-type: none"> * Girişimcilik 	<ul style="list-style-type: none"> Kariyer bilinci geliştirme 		<ul style="list-style-type: none"> * Meslek
Toplumsal Çalışmalar	<ul style="list-style-type: none"> * Sorumluluk Katılım, paylaşma, işbirliği ve takım 	<ul style="list-style-type: none"> İnsan Hakları ve vatandaşlık 	<ul style="list-style-type: none"> * Toplumsallık Sevgi (Ülkesini sevme) 	<ul style="list-style-type: none"> * Türk Bayrağı * İstiklal Marşı * Gençliğe Hitabe

Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. Sınıf Programı İle Ders Kitaplarının Yer Temelli Eğitim Açısından Değerlendirilmesi

	çalışması yapma		<ul style="list-style-type: none"> • Barış (Toplumsal paylaşımlarla yaşama) • Adalet (Görev paylaşımına katılma ve üzerine düşen görevi yapma) • Vatansızlık 	<ul style="list-style-type: none"> * Milli Bayramlar * İşbirliği * Sorumluluk * Dini Bayram * Sevgi * Barış * Toplumsal Paylaşım * Ülke * Vatan
--	-----------------	--	---	--

İlkokul 1,2 ve 3. sınıf programında beceriler, ara disiplinler, kişisel nitelikler ve kavramlarda yer temelli eğitim yaklaşımının alt boyutlarının özelliklerini yansıtan öğeler bulunmuştur.

Tablo 2: İlkokul 1,2 ve 3. kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının kültürel çalışmalar alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri

		Tema	Etkinlik Örneği	Kazanım
Kültürel Çalışmalar	1.	1.Sınıf		
	2.	2.Sınıf		
	3.	3.Sınıf	<i>Dün, Bugün, Yarın</i>	<i>‘Müzeye Gidiyoruz’</i> Müze veya tarihî mekân gezisi düzenlenir. Gruplar oluşturulur. Grupların müzedeki eserleri çeşitli yönlerden (tarz, biçim, görünüş, kullanım, renk, desen, büyüklük) incelemeleri sağlanır.

İlkokul 1,2 ve 3. Kitapları incelendiğinde yer temelli eğitim yaklaşımının kültürel çalışmalar alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri sadece 3. sınıflarda *Dün, Bugün, Yarın* temasında bir etkinlikte bulunmuştur. Diğer sınıflarda bu konuda bir etkinlik yoktur.

Tablo 3: İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının doğa çalışmaları alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri

		Tema	Etkinlik Örneği	Kazanım
1. Sınıf		<i>Benim Eşsiz Yuvam</i>	<i>‘Ali Baba’nın Çiftliği’</i> Bitkiler ve hayvanlar âlemi ile ilgili film seyredilir veya doğa gezisi yapılır.	1) Canlıların nasıl beslendiklerini araştırır.
			<i>‘Mutfakta Neler Oluyor?’</i> Ailelerle iş birliği yapılarak öğrencilerin donma, erime, kaynama ve buharlaşma	2) Mutfakta büyüklerinin yemek yapmasını gözlemleyerek donma,

Doğa Çalışmaları	2. Sınıf		olaylarını mutfakta gözlemlenmeleri istenir.	erime, kaynama, buharlaşma olaylarını fark eder.
		<i>Okul Heyecanım</i>	“Atıkları Değerlendirelim” Okul ve çevresinde bulunan değerlendirilebilir atıkları toplarlar. Bu atıklar toplanmasa ve her yer çöp olsa ne olacağı sorulur. Toplanan atıklarla belirledikleri bir çalışmayı gerçekleştirirler.	1) Okulu ve çevresini korumak için alternatifler üretir.
		<i>Benim Eşsiz Yuvam</i>	“Güneş’i Seyredelim” Güneş’in doğuşu ve batışı ile ilgili bir film seyredilir. Okul bahçesinde doğu ve batı yönleri gösterilir.	2) Güneş’in doğuşunu ve batışını gözlemleyerek doğu ve batı kavramlarını kavrar, evinin bölümlerini yönlere göre tarif eder.
		<i>Dün, Bugün, Yarın</i>	“Mevsim Oyunu” Dünya’nın hareketleri sonucunda meydana gelen olgular araştırılır. Öğrencilerden birinin Dünya, diğerinin Güneş olması sağlanarak dünyanın hareketleri okul bahçesinde canlandırılır.	3) Dünya’nın hem kendi çevresinde hem de Güneş’in çevresinde dönmesi sonucunda meydana gelen olguları araştırır; bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder.
			“Su Damlacığının Gizemli Yolculuğu” Bir doğa gezisi düzenlenir. Toprak ve bitkiler incelenir. Mevsimler süresince hava, su ve toprakta meydana gelen değişimleri kelebek rolüne girerek hayal etmeleri istenir. Çalışma sonrası düşünce ve duygularını resim yaparak sunarlar.	4) Mevsim değişikliklerine bağlı olarak hava, su ve toprakta meydana gelen değişiklikleri fark eder.
			“Orman ve Parkın Hikâyesi” Doğal bir ormanın ve insanlar tarafından oluşturulmuş bir parkın hikâyesi anlatılır. Orman ve parkın benzerlik ve farklılıkları üzerinde konuşularak yapay ve doğal çevrenin özelliklerini fark etmeleri sağlanır. Konuyla ilgili bir inceleme gezisi düzenlenir.	5) Doğal ve yapay çevre arasındaki benzerlik ve farklılıkları ifade eder.
	“Ağacına Sarıl” Öğrencilerin sayısı kadar ağacın bulunduğu bir alana gidilir. Öğrenciler birer ağaç seçerler. “Ağaçlarına bir insana sarılıyormuş gibi sarılmaları, gözlerini kapayarak ağacı hissetmeleri” söylenir. Etkinlik sonrasında ağacın kendilerine neler söylediği ve kendilerinin ağaca neler söylemek istedikleri sorulur.	6) Yaşadığı çevreyi temiz tutmasının kendisinin ve başkalarının sağlığı ve gelişimiyle ilişkili olduğunu kavrar.		

Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. Sınıf Programı İle Ders Kitaplarının Yer Temelli Eğitim Açısından Değerlendirilmesi

	3. Sınıf	<i>Dün, Bugün, Yarın</i>	<p style="text-align: center;"><i>“Ay Dedeyi İzleyelim”</i></p> <p>Etkinlikten önce gözlem yapılabilecek uygun ve güvenli bir yerden (gerekirse yetişkin yardımı alarak) Ay’ın gözlenmesi söylenir. Günlük olarak gözlenen Ay görünüşleri, çalışma kâğıdında hazır verilen dairelere çizildikten sonra boyanır.</p>	1) Ay’ın görünüşündeki farklılıkları gözlemler.
--	----------	--------------------------	---	---

İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının doğa çalışmaları alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri 1. sınıfta *Benim Eşsiz Yuvam* temasında iki etkinlikte; 2. sınıf kitaplarında *Okul Heyecanım* temasında bir etkinlikte, *Benim Eşsiz Yuvam* temasında bir etkinlikte, *Dün Bugün Yarın* temasında dört etkinlikte; 3. sınıf kitaplarında *Dün Bugün Yarın* temasında ise bir etkinlikte bulunmuştur.

Tablo 4: İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının problem çözme süreçleri alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri

		Tema	Etkinlik Örneği	Kazanım
Problem Çözme Süreçleri	1. Sınıf	<i>Okul Heyecanım</i>	<p style="text-align: center;"><i>“Sorun ve Çözüm Avcısı”</i></p> <p>Öğrencilere okulda karşılaşılabilecekleri çeşitli sorunlarla ilgili senaryolar verilir. Gönüllü olan öğrenciler bu senaryoları canlandırırlar. Senaryodaki sorunlar fark ettirilir. Öğrenciler, bu sorunlarla ilgili çözüm yolları üretirler.</p>	1)Okulda ortaya çıkan sorunları fark eder, karşılaşılabileceği her sorunun birden fazla çözümü olabileceğini kabul eder.
		<i>Benim Eşsiz Yuvam</i>	<p style="text-align: center;"><i>“Ateşle Oynama”</i></p> <p>Evde elektrik su doğal gaz gibi kaynakları ve tehlike yaratabilecek aletleri kullanırken nelere dikkat edilmesi gerektiği, “örnek olay” yöntemiyle tartışılır. Güvenlik kurallarına uyulmadığı zaman ne gibi olumsuzluklar yaşanabileceğine vurgu yapılır.</p>	2) Evde güvenlik kurallarına uyulmadığında doğabilecek sonuçlarla ilgili çıkarımlarda bulunur.
	2. Sınıf	<i>Okul Heyecanım</i>	<p style="text-align: center;"><i>“Bu Sorunu Nasıl Çözeriz!”</i></p> <p>Okulda karşılaşılabilecekleri bir sorun canlandırılır. Bu soruna yönelik çözüm üretmeleri istenir. Okulda hangi sorunun çözümü için kimden yardım alabilecekleri tartışılır.</p>	1) Okulda ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili farklı çözüm yolları üretir, sorunları çözmek için gerektiğinde okul çalışanlarından, öğretmenlerinden ve arkadaşlarından yardım ister.
	3. Sınıf			

İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının problem çözme süreçleri alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri 1. sınıf kitaplarında *Okul Heyecanım* temasında bir etkinlikte, *Benim Eşsiz Yuvam* temasında bir etkinlikte; 2. sınıf kitaplarında *Okul Heyecanım* temasında bir etkinlikte; 3. sınıf kitapları incelendiğinde ise bu konuda etkinlik olmadığı görülmüştür.

Tablo 5: İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının girişimcilik fırsatları alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri

		Tema	Etkinlik Örneği	Kazanım
Girişimcilik Fırsatları	1. Sınıf	<i>Okul Heyecanım</i>	“İyi ki O Var” Okulda çalışanların (öğretmen, müdür, müdür yardımcısı, hizmetli vb.) yaptıkları çalışmalar ile ilgili sorular sorulur, cevaplar alınır.	1) Okulda çalışanların mesleklerini, görevlerini tanır ve acil durumlarda kimlere başvuracağını bilir.
		<i>Benim Eşsiz Yuvam</i>	“Pazara Gidelim” Yakın çevrede bulunan pazar yeri veya markete bir inceleme gezisi düzenlenir. Gezi sırasında alışveriş edenlerle ve satıcılarla görüşürler. Para ile nelerin değiş tokuş edildiğini gözlemlerine dayanarak bulmaları sağlanır.	2) Paranın değişim aracı olarak işlevini fark eder.
	2. Sınıf	<i>Okul Heyecanım</i>	“Kuyudan Kimi Çekelim?” “Kuyudan Kimi Çekelim?” oyunu ile mesleklerin özellikleri fark ettirilir. Yakın çevresindeki kişilerle (akrabaları ve aile yakınları ile) iş ve meslekleri hakkında görüşmeler yaparak görüşme sonuçlarını sınıfta sunarlar.	1) Çevresindeki insanların mesleklerinin farklı özellikler gerektirdiğini açıklar.
		<i>Benim Eşsiz Yuvam</i>	“Meslekleri Tanıyoruz” Araştırma kâğıdı hazırlanır. Belirlenen bir kişinin mesleği, hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptığı ve hangi ihtiyaçlarımızı karşıladığı araştırılır. Araştırma sonuçları sınıfta sunulur	2) Yakın çevresindeki kişilerin iş ve meslekleriyle ilgili gözlemler yaparak bu kişilerin hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptıklarını açıklar.
	3. Sınıf			

İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının girişimcilik fırsatları alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri 1. sınıf kitaplarında *Okul Heyecanım* temasında bir etkinlikte, *Benim Eşsiz Yuvam* temasında bir etkinlikte; 2. sınıf kitaplarında *Okul Heyecanım* temasında bir etkinlikte, *Benim Eşsiz Yuvam* temasında bir etkinlikte; 3. sınıf kitapları incelendiğinde ise hiç olmadığı görülmüştür.

Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. Sınıf Programı İle Ders Kitaplarının Yer Temelli Eğitim Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 6: İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının toplumsal çalışmalar alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri

		Tema	Etkinlik Örneği	Kazanım
Toplumsal Çalışmalar	1. Sınıf	<i>Okul Heyecanım</i>	<p>“Güvenli Yollardan Yürürüm”</p> <p>Trafik akışının ve taşıt türlerinin gözlemlenebileceği bir okul dışı gezi düzenlenir. Öğretmen rehberliğinde güvenli yerlerden karşıdan karşıya geçilir.</p>	<p>1) Okula geliş ve gidişlerde karşıdan karşıya geçerken güvenli yerleri kullanır.</p> <p>2) Okula geliş ve gidişleri sırasında karşılaştığı insanlarla etkileşimde bulunurken nasıl davranması gerektiğini araştırır.</p>
	2. Sınıf	<i>Okul Heyecanım</i>	<p>“Bir Sebebi Var”</p> <p>Her öğrenci beşer tane okul kuralı belirler. Bu kuralların konma sebepleri ile ilgili arkadaşları ve okul çalışanlarıyla görüşme yaparlar. Görüşme sonuçlarını sınıfa sunarlar. Belirledikleri kuralların uygulanmadığı durum veya ortamları canlandırırlar.</p>	1) Okul kurallarının neden konduğunu araştırır ve açıklar.
			<p>“Trafik Sahnesi”</p> <p>Gar, otopark, liman vb. yerlere inceleme gezisi yapılır. Buralarda bulunan taşıtları gözlemlemeleri ve çalışma kâğıtlarında resimleri verilen taşıtları sınıflandırmaları sağlanır. Okula geliş gidişlerde karşılaştıkları ulaşım araçlarının maketleri yapılarak, trafik sahnesi oluşturulur.</p>	3) Ulaşım araçlarını gözlemler ve sınıflandırır.
			<p>“Yayalar Sınavda!”</p> <p>Trafikle ilgili sınıf içi ve dışı etkinlikler yapılır. MEB Trafik Güvenliği Öğretmen Kılavuzu ve tepegöz yansılarında yararlanarak yayaların doğru ve yanlış davranışları ile ilgili ayırt etmeleri istenir.</p>	4) Okula geliş ve gidişlerinde insanların trafikteki davranışları gözlemleyerek kendisinin ve başkalarının trafikte doğru ve yanlış davranışları ayırt eder.
		<i>Dün, Bugün, Yarın</i>	<p>“Atatürk’ün Önderliğinde Gerçekleştirilenler” İnternet, eğitim CD’leri aracılığıyla ya da Anıtkabir’e ve Ankara’da Cumhuriyet Müzesi’ne</p>	5) Atatürk’ün önderliğinde ülkemizde gerçekleştirilen köklü değişiklikleri görsel

		yapılacak bir inceleme gezisiyle Atatürk'ün önderliğinde Cumhuriyet ile birlikte elde edinilen kazanımlar fark ettirilir.	materyaller kullanarak açıklar.
	3. Sınıf		

İlkokul 1,2 ve 3. sınıf kitaplarında yer temelli eğitim yaklaşımının toplumsal çalışmalar alt boyutunun özelliklerini yansıtan etkinlik örnekleri 1. sınıf kitaplarında *Okul Heyecanım* temasında bir etkinlikte; 2. sınıf kitaplarında *Okul Heyecanım* temasında üç etkinlikte, *Dün Bugün Yarın* temasında bir etkinlikte; 3. sınıf kitapları incelendiğinde ise hiç olmadığı görülmüştür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ilkokul 1,2 ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi programı ve ders kitapları yer temelli eğitim yaklaşımının 5 alt boyutunun özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

Programda yer temelli öğretim özelliklerini yansıtan öğeler; beceriler, ara disiplinler, kişisel nitelikler ve kavramlar kısmında yer almaktadır. Beceriler ve kavramlarda yer temelli öğretim alt boyutlarının tümünün özelliklerini yansıtan öğeler mevcuttur. Programda ara disiplinlerde yer temelli öğretimin alt boyutlarından doğa çalışmaları, girişimcilik fırsatları, toplumsal çalışmaların özelliklerini yansıtan öğeler vardır. Programda kişisel niteliklerde yer temelli öğretimin alt boyutlarından kültürel çalışmalar, problem çözme süreçleri, toplumsal çalışmaların özelliklerini yansıtan öğeler vardır

Ders kitapları incelendiğinde ise yer temelli eğitimin alt boyutlarından birisi olan kültürel çalışmalara ait etkinlikler sadece 3. sınıflarda bir tane yer almaktadır. Diğer sınıflara ait etkinliklerde kültürel çalışmalara yönelik olarak etkinlik bulunmamıştır. Bu durumda yer temelli eğitimin kültürel çalışmalar alt boyutunda düzenli bir şekilde dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmaktadır. Yer temelli eğitimin alt boyutlarından birisi olan doğa çalışmalarına ait etkinliklerde 1. sınıflarda bir tane, 2. sınıflarda altı tane ve 3. sınıflarda bir tane yer almaktadır. Doğa çalışmaları alt boyutunda sadece 2. sınıflarda yoğun bir şekilde mevcutken diğer sınıflarda yok denecek kadar az olması bu boyutunda düzenli bir dağılım göstermediği sonucuna ulaştırmaktadır. Yer temelli eğitimin alt boyutlarından birisi olan problem çözme süreçlerine ait etkinlikler 1. sınıflarda iki tane, 2. sınıflarda bir tane ve 3. sınıflarda ise yoktur. Problem çözme alt boyutunda ise 1'den 3'e kadar azalan bir eğilim göstermekte olup 3. sınıflarda hiç yoktur. Bu boyutta da düzenli bir dağılım göstermemektedir. Yer temelli eğitimin alt boyutlarından birisi olan girişimcilik fırsatlarına ait etkinlikler 1. sınıflarda iki tane, 2. sınıflarda iki tane ve 3. sınıflarda ise yoktur. Girişimcilik fırsatları alt boyutunda ise 1 ve 2. sınıflarda aynı sayıdayken 3. sınıflarda hiç olmaması bu boyutunda da düzensizlik gösterdiği sonucuna ulaştırmaktadır. Yer temelli eğitimin alt boyutlarından birisi olan toplumsal çalışmalara ait etkinlikler 1. sınıflarda bir tane, 2. sınıflarda dört tane ve 3. sınıflarda ise hiç yoktur. Toplumsal çalışmalar alt boyutunda 2. sınıflarda daha çok etkinlik varken 1. sınıflarda yetersiz olup 3. sınıflarda hiç olmaması bu boyutunda düzenli bir dağılım göstermediği sonucuna ulaştırmaktadır.

Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. Sınıf Programı İle Ders Kitaplarının Yer Temelli Eğitim Açısından Değerlendirilmesi

Yer temelli eğitimin alt boyutlarının, ders kitaplarındaki etkinliklere göre değerlendirilerek oluşturulan tablolar incelendiğinde hiçbir sınıfta alt boyutların düzenli bir dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmaktadır. Özellikle 3. Sınıflardaki etkinliklerde yer temelli eğitim neredeyse hiç denilecek kadar az kullanılmaktadır. 2. sınıflar ise yer temelli eğitim tekniğinin kullanıldığı en fazla etkinlik sayısına sahiptir. Ancak 2. sınıflarda da yer temelli öğretimin her boyutuna ait etkinlik yer almamaktadır. Her alt boyuta ait en az bir tane olmak üzere kitaplarda etkinlikler yer almaktadır. Oysa 1, 2 ve 3. sınıf temaları birbirinin devamı niteliğinde olan temalardan oluşmaktadır. Yani yer temelli eğitimin alt boyutlarına ait etkinlikler bu sınıflardan herhangi bir tanesinde uygulanabiliyorsa diğerlerinde de uygulanma olanağı mevcuttur.

McInerney vd. (2011) tarafından yapılan Avustralya'daki araştırmada yer tabanlı eğitim sözcüğü Avustralya'da ki eğitimciler tarafından az kullanılmasına rağmen, yer temelli eğitim özelliklerinin birçok çevre çalışmalarında, hizmet öğrenmelerinde, yerel tarih derslerinde, sınıf dışı eğitimde, okullardaki çalışma ile ilgili programlarda kullanıldığı görülmektedir. Araştırmanın bulguları ile bu araştırmanın bulguları, eğitimcilerin çok fazla yer temelli eğitimi bu isimle kullanmamasına rağmen programda bir şekilde kullanılması açısından birbirlerini desteklemektedir.

Evans ve Kılınç (2013) tarafından yapılan araştırmada Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan araştırmalarda yer temelli eğitim birçok alanla ilişkilendirilmiştir. Yer temelli öğretim deneysel öğrenme, bağlamsal öğrenme, problem temelli öğrenme, yapılandırmacı öğrenme, okul dışı öğrenme, çevre eğitimi, demokrasi eğitimi, çok kültürlü eğitim, yansıtıcı düşünme eğitimi gibi alanlarla ilişkilendirilmiştir. Araştırma ile bu araştırma sonuçları karşılaştırıldığında, program ve kitap etkinliklerinde ki yer temelli eğitim öğelerinin yapılandırmacı öğrenme, okul dışı öğrenme, çevre eğitimi vs. ile ilişkilendirilmesi bakımından birbirlerini desteklemektedir.

Efird (2015) makalesinde 2003 yılında Çin Milli Eğitim Bakanlığı'nın her seviyedeki okullarda çevre eğitimini zorunlu hale getirdiğinden ve öğretmenlerin çevre eğitimini yerel toplumu kullanarak yapmasını teşvik ettiğinden bahsetmiştir. Programda öğrenme çevresi yer ve toplum temelli eğitim olarak ifade edilmiştir.

Öneriler

- Öğrencilerin etkin olarak faydalanacağı yer temelli eğitim yaklaşımına göre etkinlikler programda artırılabilir.
- sınıf etkinlikleri yer temelli öğretim yöntemine uygun olarak çoğaltılabilir.
- 1 ve 2. sınıflarda kültürel çalışma boyutlarına yönelik olarak yer temelli eğitim yönteminin uygulanacağı etkinlikler geliştirilip uygulanabilir.
- Öğretmenler kazanımlar doğrultusunda inisiyatiflerini kullanarak öğrencilerin daha kalıcı ve etkili öğreneceği yerinde ve yaşayarak öğrenme yöntemlerinden olan yer temelli eğitim yaklaşımını kullanabilecekleri etkinlikleri oluşturup uygulayabilirler.

KAYNAKÇA

- Brown, M. (2008). Outdoor Education Opportunities Provided by a Place Based Approach. New Zealand Journal of Outdoor Education. Vol: 2. No: 3. Pp: 7-25.
- Dalkılıç, H., Gölge, N. (2014). İlköğretim 1 Hayat Bilgisi Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Evans, R. T., Kılınc, E. (2013). History of Place-Based Education in the Social. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı: 14. Sayfa: 263-280.
- Efird, R. (2015). Learning places and ‘little volunteers’: an assessment of place-and community based education in China. Environmental Education Research. Vol :21. Issue:8. p1143-1154.
- Fly, M. J. (2010). A Place-Based Model for K-12 Education in Tennessee.
http://web.utk.edu/~markfly/documents/Place-Based%20K-12%20Education%20Proposal%205_10_10.pdf (Erişim Tarihi: 20.11.2015)
- Köşker, N. (2012). Coğrafya Eğitiminde Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Ankara: Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi.
- McInerney, P., Smyth, J., Down, B. (2011). ‘Coming to a Place Near You?’ The Politics and Possibilities of a Critical Pedagogy of Place-Based Education. Asia-Pacific Journal of Teacher Education. <http://dx.doi.org/10.1080/1359866X.2010.540894> Erişim Tarihi: 20.02.2015
- MEB. (2009). İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Özdemir, A., Çınar, F. (2014). İlköğretim 2 Hayat Bilgisi Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özel Eren, E., Doğan, N.C. (2014). İlköğretim 3 Hayat Bilgisi Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Smith, G.A. (2002). Place Based Education: Learning to Be Where We Are. Phi Delta Kappan. 83(8). 584-594. <http://www.glstewardship.org> Erişim Tarihi: 18.01.2015
- Sobel, D. (2004). Place Based Education: Connecting Classrooms and Communities. USA: The Orion Society. http://www.uccs.edu/Documents/coga/Place-Based_Education.pdf. Erişim Tarihi: 25.12.2014
- Woodhouse, J. L., Knapp, C.E. (2000). Placed-Based Curriculum and Instruction: Outdoor and Environmental Education Approaches. Eric Development Team. www.eric.ed.gov. Erişim Tarihi: 10.01.2015.
- http://www.promiseofplace.org/what_is_pbe. What is Placed-Based Education? Erişim Tarihi: 05.01.2015.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.